

Posudek na rigorózní práci

Tomáš Ehler: „Spojené státy americké a znovusjednocení Německa v letech 1989-1990“, 150 s. textu, 11 s. bibliografie

Téma znovusjednocení (někde sjednocení) Německa v letech 1989-1990 se stalo jedním z nejdiskutovanějších oblastí širší problematiky konce studené války a to jak v historické vědě, tak v politologii a analýzách mezinárodních vztahů. Uchazeč měl proto na jedné straně dobrou výchozí pozici (množství vydaných pramenů a odborné literatury), na druhé straně obtížnější a to proto, že pro něj nebylo snadné zvolit zaměření a cíl práce. Hned na počátku musím říci, že zvolil dobře užší téma vlivu americké politiky na vývoj celého sjednocovacího procesu, protože se mohl opřít o své znalosti jak zahraniční politiky USA, tak SRN, a využít tak své jazykové vybavení (angličtina, němčina). Při pobytu v SRN měl příležitost nejen snadnějšího přístupu k pramenům a literatuře, ale i ke konzultacím s německými odborníky.

Ve své práci využil jak reprezentativního výběru pro stanovené téma relevantních edic vydaných pramenů (mezinárodních smluv, diplomatických dokumentů k zahraniční politice SRN, protokolů z klíčových summitů), bohatě a nápaditě čerpal i z elektronicky přístupných zahraničních fondů (zejména k zahraniční politice USA, ale i NATO), z pamětí přímých účastníků i ze světového tisku. Podařilo se mu na vysoké úrovni analyzovat složitý a rozporuplný proces sjednocování Německa, zejména jeho mezinárodní rovinu, která byla vzhledem k přetrvávajícím právům velmocí - vítězů 2. světové války - ohledně Německa jako celku podstatná. Neopomněl ovšem alespoň stručně zmínit i kontext vnitroněmeckého procesu, zejména rozklad vlády SED v NDR, který byl nezbytným předpokladem uskutečnění stabilního cíle zahraniční politiky SRN, v tomto případě kancléře Kohla, dosáhnout jednoty Německa ve svobodě. Odpovídající pozornost také věnoval reakcím nejen USA - které lze označit za nejaktivnější podporovatele německé jednoty - ale i jejich evropských spojenců (Velké Británie a Francie), a v první řadě jejich bývalého „superprotivníka“ SSSR, jehož odpor vůči sjednocení Německa pochopitelně úzce souvisel se snahou zastavit proces rozkladu své moci v Evropě. Tématem č. 1 se při diplomatických jednáních obou supervelmocí proto stalo členství sjednoceného Německa v NATO a uchazeč ho ve své práci správně postavil do centra analýzy. Aby mohl zodpovědět otázku: jak dalece a jakým způsobem ovlivňovala americká zahraniční politika postup mezinárodního řešení klíčových problémů, které se kolem sjednocení nakupily (vedle zmíněné neochoty SSSR i podobná, i

když jinak motivovaná nechut' jak Francie, tak Velké Británie), ponořil se hlouběji i do samotného prostředí formulace politiky USA, zahrnující jak prezidenta, tak státní departement, Národně bezpečnostní radu a okruh poradců. Sledoval, jak se diference mezi těmito institucemi (a osobami) podílely na některých nejasných, resp. nedůrazných akcích americké politiky - zejména prokazuje, že změny priorit ve prospěch německého sjednocení lze v americké politice zaznamenat až v prosinci 1989 a staví se značně kriticky i k motivům amerického zdůrazňování partnerství ve vedení vůči politice SRN (s. 19-20).

Teprve tento „obrat“ (Malta, summit NATO) dovolil vyvinout praktickou aktivitu pro nalezení vhodného diplomatického rámce (2+4), prosazovaný proti odporu zejména sovětské diplomacie, jejíž nuance autor také sleduje. Velký význam vymezil i summitu Bush-Gorbačov ve Washingtonu na přelomu května a června 1990 a to srovnatelný s tradičně vyzdvihovaným setkáním Kohl-Gorbačov na Kavkaze v červenci 1990, kde padly poslední námitky SSR a cesta ke členství sjednoceného Německa v NATO se otevřela.

Je pochopitelně možné diskutovat - jak to činí odborná veřejnost prakticky od roku 1990 - o motivech a míře podpory spolkové politiky ze strany USA, resp. o dalších faktorech podporujících rychlé završení procesu - jako např. výrazné podpoře ze strany ES, zvl. Komise ES, která se spolupodílela na zarámování celého procesu postupem hlubší evropské integrace pod francouzskou taktovkou. Nicméně autor je si těchto okolností vědom a v souvislostech s politikou USA je zmiňuje.

Veškeré mé připomínky, které jsem vznesla během konzultací, autor v práci zohlednil. K vytčení nedostatků mi tedy zbývá velmi málo: např. trochu nepatříčně stručné „biografie“ amerických úředníků a politiků v poznámkách omezující se většinou na rok narození (na s. 11 v pozn. 19 pak vypadlo i toto datum).

Autor se vypořádal se zvoleným tématem vynikajícím způsobem, napsal práci, která je formulačně na vysoké úrovni, neutopil se v detailech a přitom se mu podařilo tento diplomatický proces „zalistovat“, a především stanovil hlavní linie rozhodování jak na úrovni supervelmocí, tak politiky SRN na základě vlastních závěrů z prostudované literatury a pramenů. Prokázal tak schopnost vědecké práce, která je požadována pro práci rigorózní, takže ji velmi ráda doporučuji k obhajobě.

V Praze, 30. ledna 2006

Doc. PhDr. Dagmar Moravcová, CSc.

